

30/08/2023

השבוע במאקרו

המדד המשולב לחודש יולי עלה בשיעור גבוה בהשוואה לחודשים הקודמים, אך נמוך בהשוואה היסטורית

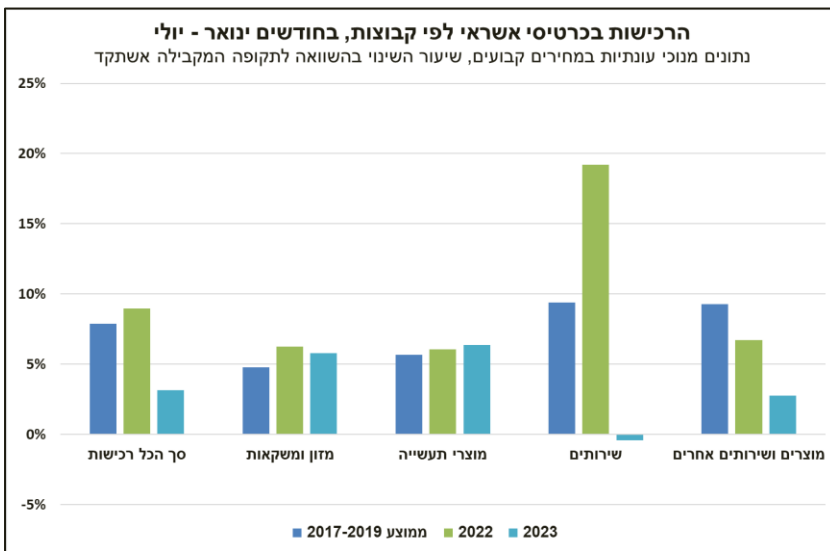

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה בחודש יולי 2023 בשיעור של 0.17% (לעומת החודש הקודם), כך על פי נתוני בנק ישראל. שיעור השינוי בחודש יולי היה מעט גבוה ביחס למוצע שיעורי השינוי החודשיים במחצית הראשונה של השנה, שעמד על 0.06%, אולם נמוך בהשוואה היסטורית. לשם ההמחשה, בשנת 2019 עמד שיעור השינוי החודשי הממוצע על 0.35%.

עליית המדד המשולב בחודש יולי נתמכה ברכיבים הבאים: יבוא מוצרי הצריכה (יולי), יבוא התשומות לייצור (יולי), יצוא הסחורות (יולי), משרות השכיר (מאי), עליית ייצור החשמל (יולי) והרכישות בכרטיסי אשראי (יולי). מנגד, הירידות ברכיבים: מדד הייצור התעשייתי (יוני), מדד הפדיון בשירותים (יוני), יצוא השירותים (מאי), ושיעור המשרות הפנויות (יולי), קיזזו את עליית המדד.

לסיכום, קצב הגידול התלת חודשי הנע (ביחס לשלושת החודשים הקודמים, במונחים שנתיים) של המדד המשולב עלה בחודש יולי 2023 לרמה הגבוהה ביותר שנרשמה מראשית השנה, וזאת לאחר מגמת היחלשות ממושכת שהחלה בעיצומה של שנת 2021 (ראה/י תרשים). יחד עם זאת, מדובר בקצב גידול נמוך יחסית לשנים 2017-2019, טרום פרוץ מגפת הקורונה. לפיכך, המדד המשולב מצביע על התרחבות של הפעילות הכלכלית במשק בקצב נמוך יחסית בהשוואה היסטורית עם פתיחתו של הרביע השלישי, וזאת חרף עליית קצב הגידול של המדד, אשר נרשמה בחודשים האחרונים.

קצב הגידול (הריאלי) השנתי של הרכישות בכרטיסי אשראי עלה מעט בחודשים האחרונים, אך נותר נמוך יחסית לעבר

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מלמדים כי היקף הרכישות בכרטיסי אשראי (נתונים מנוכי עונתיות, במונחים ריאליים) על-ידי אנשים פרטיים (בבתי עסק מקומיים בלבד) ירד בחודש יולי בכ-0.2% בהשוואה לחודש הקודם, זאת, לעומת עלייה בשיעור זהה בחודש יוני.

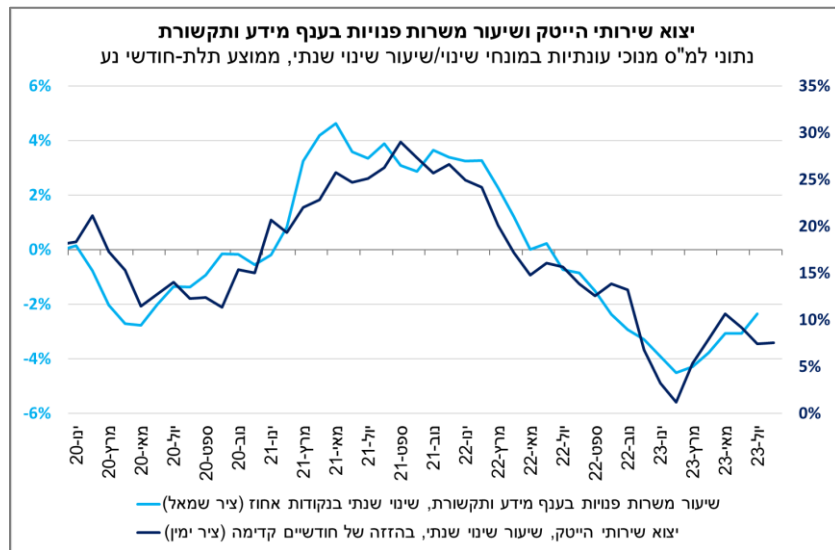
חרף הירידה המתוארת לעיל, קצב הגידול השנתי של הרכישות בכרטיסי אשראי (המחושב לפי שיעור השינוי בשלושת החודשים האחרונים לעומת התקופה המקבילה בשנה הקודמת) עלה בחודשיים האחרונים מרמת השפל אליה הגיע במאי (כ-2.1%) והסתכם בכ-3.0% בחודש יולי. כלומר, לעת עתה, נבלמה מגמת ההאטה שאפיינה את הרכישות בכרטיסי אשראי עד לאחריה. יחד עם זאת, יודגש כי קצב הגידול השנתי שנרשם בחודש יולי עודנו נמוך משמעותית מקצב הגידול השנתי הממוצע של הרכישות בכרטיסי אשראי בשנים 2017-2019, שעמד על כ-8%.

בחינה של הרכישות בכרטיסי אשראי בפילוח לפי קבוצות של מוצרים ושירותים מעלה כי שתי קבוצות עיקריות תרמו לירידה המשמעותית של קצב הגידול של הרכישות בכרטיסי אשראי מראשית השנה הנוכחית, בהשוואה לשנים עברו (ראה/י תרשים). כך, במהלך החודשים ינואר-יולי 2023 ירדו בעוצמה רבה קצבי הגידול של הרכישות בכרטיסי אשראי של שתי הקטגוריות הגדולות ביותר: מוצרים ושירותים אחרים (47% מסך הרכישות בכרטיסי אשראי) ושירותים (21%). הירידה בקצב הגידול של קטגוריית השירותים, לשיעור הנמוך יחסית לשנים עברו, נרשמה במרבית תתי הרכיבים (ביטוח; שירותי טיסות, תיירות ואירוח; ושירותי עירייה וממשלה), למעט פנאי ובלוי. גם קצב הגידול הנמוך יחסית לעבר של קטגוריית שירותים ומוצרים אחרים מקורו במרבית תתי הרכיבים (דלק, חשמל; ציוד ושירותי תחבורה; ציוד ושירותי תקשורת; שירותי רפואה ותרופות; ואחר) בקטגוריה.

ניתן להעריך כי הגורמים שהובילו להאטת קצבי הגידול של הקטגוריות המוזכרות לעיל כללו את היחלשות הביטוי של ביקושים שהצטברו בקרב משקי הבית במהלך המגבלות בתקופת הקורונה, וכן את עליית האינפלציה אשר שוחקת את כוח הקנייה של משקי הבית, ובפרט עליית מחירי השירותים המוזכרים לעיל, המכבידה על היקף הצריכה של מוצרים אלו. מנגד, מעניין לציין כי בקטגוריות: מוצרי תעשייה ומזון ומשקאות, היה קצב הגידול של הרכישות בחודשים ינואר-יולי 2023 גבוה ביחס לתקופת טרום הקורונה, וזאת על אף שגם בתחומים אלו (להוציא מוצרי הלבשה והנעלה) נרשמו עליות מחירים משמעותיות מאז פרוץ הקורונה.

לסיכום, נתוני הרכישות בכרטיסי אשראי מצביעים על קצב התרחבות מתון במידה משמעותית ביחס לעבר, מצב אשר צפוי להישמר בחודשים הקרובים. זאת, ברקע שחיקת כוח הקנייה של משקי הבית, כתוצאה מהעלייה החדה בריבית ופרק זמן ממושך של אינפלציה הגבוהה מהגבול העליון של יעד יציבות המחירים (1%-3%), בשילוב עם גידול מתון בהשוואה לעבר של השכר הריאלי, אם כי שוק העבודה ממשיך להצביע על חוסן יחסי, ואמון צרכנים המצוי ברמה נמוכה בהשוואה היסטורית.

נמשכת ההאטה ביצוא שירותי ההייטק וזו מובילה לירידת הביקוש לעובדים בענף; מגמות אלה צפויות להימשך

נתונים עדכניים שפרסמה הלמ"ס, הכוללים תיקון רטרואקטיבי מאז ראשית 2019 ואילך, מלמדים על המשך ההאטה ביצוא שירותי ההייטק בחודשים האחרונים, אך בעוצמה מתונה יותר ממה שהיה ידוע עד כה ובאופן חריף פחות מאשר לפני מספר חודשים.

על-פי הנתונים, ברביע השני של 2023 צמח יצוא שירותי ההייטק בכ-1.0% לעומת הרביע הקודם, ורשם צמיחה שנתית של כ-7.5%, כלומר ביחס לרביע המקביל בשנת 2022 (נתונים דולריים נומינליים, מנכ"ס עונתיות). מדובר בצמיחה שנתית צנועה יחסית של יצוא זה ביחס לרוב השנים האחרונות, אך בשיפור ביחס לשלהי 2022, אז האט שיעור השינוי השנתי ביצוא שירותי ההייטק לכ-1.2% בלבד.

ניתן לתלות את השיפור המסוים בביצועי ענף שירותי ההייטק בחודשים האחרונים, ביחס לשלהי 2022, בהתאוששות שנרשמה מראשית 2023 ואילך במדד מניות הטכנולוגיה בארה"ב (נאסד"ק), המהווה אינדיקטור למידת העניין העולמי בטכנולוגיה. התאוששות זו, המשקפת סנטימנט חיובי בענף הטכנולוגיה בארה"ב ובעולם, מהווה כפי הנראה גורם המקזז, לפחות באופן חלקי, את ההשפעות של גורמי הרקע השליליים המכבידים כיום על ענף שירותי ההייטק בישראל – כגון: סביבת הריבית הגבוהה בישראל ובעולם, המקשה על גיוסי הון בענף; והתגברות מידת חוסר הוודאות הפוליטי-כלכלי-חברתי בישראל.

ההאטה ביצוא שירותי ההייטק מובילה להיחלשות הביקוש לעובדים בענף. בתרשים המצורף ניתן לראות כי בשנים האחרונות הצמיחה השנתית ביצוא שירותי ההייטק מתואמת, בהזדה של חודשיים קדימה, עם השינוי השנתי (בנקודות אחוז) בשיעור המשרות הפנויות בענף מידע ותקשורת (ענף החופף ברובו לענף שירותי ההייטק). כפי שעולה מהתרשים, המשך ההאטה ביצוא שירותי ההייטק, גם אם באופן פחות חריף מאשר לפני מספר חודשים, מוסיפה להוריד את שיעור המשרות הפנויות בענף – שיעור זה עומד בחודשים האחרונים על כ-4.5%, שיעור המשרות הפנויות הנמוך ביותר בענף מידע ותקשורת מאז ראשית 2015, להוציא את תקופת ראשית משבר הקורונה.

במבט קדימה, מגמת ההתמתנות בביצועי ענף שירותי ההייטק, המתבטאת בנתוני היצוא וביקוש לעובדים, צפויה להימשך ברביעים הקרובים, עם השפעות שליליות על התוצר, העודף במאזן התשלומים, שוק העבודה ועוד. זאת, ברקע סביבת הריבית הגבוהה וחוסר הוודאות הכלכלי-פוליטי במשק וכן לאור הפסימיות היחסית השוררת כיום בענף. פסימיות זו משתקפת בסקר ציפיות מיוחד בקרב מנהלים בענף שירותי ההייטק שפרסמה לאחרונה הלמ"ס. על-פי סקר זה, כשני שליש מהמנהלים בענף צופים קיפאון או ירידה בפעילות החברה שלהם במהלך השנה הקרובה, לעומת פחות ממחצית מהמנהלים שהחזיקו בתחזית מסוג זה לפני כשנה. על-פי הסקר, הפסימיות חזקה יותר בקרב חברות קטנות, שהינן מבוססות פחות, מאשר בקרב חברות גדולות בענף.

כתבו: גילי בן אברהם ואלון קול קרייז